

Brusel 26. května 2020
(OR. en)

8274/20

AUDIO 20
EDUC 198
SOC 328
DIGIT 41
INFO 8
DISINFO 6

VÝSLEDEK JEDNÁNÍ

Odesílatel:	Generální sekretariát Rady
Příjemce:	Delegace
Č. předchozího dokumentu:	7684/20+COR 1
Předmět:	Závěry Rady o mediální gramotnosti v neustále se měnícím světě

Delegace naleznou v příloze závěry Rady o mediální gramotnosti v neustále se měnícím světě, které Rada přijala dne 25. května 2020 písemným postupem v souladu s čl. 12 odst. 1 prvním pododstavcem jednacího řádu Rady a s článkem 1 rozhodnutí Rady 2020/556.

Závěry Rady budou předány k uveřejnění v Úředním věstníku EU, jak rozhodl Výbor stálých zástupců dne 14. května 2020.

Závěry Rady o mediální gramotnosti v neustále se měnícím světě

RADA EVROPSKÉ UNIE,

S OHLEDEM NA:

1. politické souvislosti uvedené v příloze;

UZNÁVAJÍC, ŽE:

2. technologický a digitální pokrok významným způsobem změnil naše životy. Nové mediální a komunikační platformy mění společenské vztahy a komunikaci, ovlivňují kulturní a tvůrčí odvětví, přetváří mediální prostředí, jakož i způsob, jakým produkujeme, šíříme a konzumujeme obsah. Občanům Evropy pak přináší nové významné příležitosti ke komunikaci a k vyhledávání, tvorbě a šíření rozmanitých druhů obsahu;
3. k digitálním a technologickým změnám dochází nepředvídatelně a nepřetržitě, a společnost a občané se jim tak musí neustále přizpůsobovat. Inovace, jež mění svět k lepšímu a mezi něž patří digitalizace a rozvoj mediálních a komunikačních platforem, s sebou nesou důsledky, jimiž je třeba se zabývat;
4. nový mediální ekosystém přinesl kromě četných výhod a pozitivních dopadů i rostoucí objem dezinformací, manipulace a nenávistných projevů;

5. občané jsou v tomto novém mediálním ekosystému zahlceni informacemi a může pro ně být obtížné zprávám porozumět, nalézt přesné informace, spolehlivé zpravodajské zdroje a kvalitní obsah obecně;
6. v kontextu velkého množství dezinformací, kterému jsou občané vystaveni, zejména pak v obdobích rozsáhlých globálních krizí, jako je pandemie COVID-19, zřetelně vyniká význam systematického přístupu k rozvoji mediální gramotnosti, význam spolupráce mezi on-line platformami, odborníky a příslušnými orgány, jakož i skutečnost, že je důležité vytvořit nezávislý postup ověřování faktů s cílem omezit šíření dezinformačních kampaní na internetu a současně respektovat princip svobody projevu;
7. v dnešním světě je nutné, aby si občané všech věkových kategorií osvojovali velké množství nových individuálních i sociálních znalostí a dovedností, které jim na veškerých dostupných druzích kanálů a distribučních a komunikačních platform umožní přístup k informacím a k různým druhům médií, jež pak budou schopni třídit, chápat a uvážlivě a odpovědně používat bez ohledu na to, zda vznikají na profesionální, nebo uživatelské úrovni;
8. všechny uvedené schopnosti tvoří podstatu mediální gramotnosti: tento zastřešující pojem zahrnuje veškeré odborné, kognitivní, sociální, občanské, etické a tvůrčí schopnosti, které občanům umožňují efektivní přístup k informacím a médiím a jejich využívání, jakož i bezpečné a odpovědné vytváření a sdílení vlastního mediálního obsahu prostřednictvím různých platform. Mediální gramotnost by se neměla omezovat na výuku zaměřenou na nástroje a technologie – měla by občany rovněž vybavit dovednostmi kritického myšlení potřebnými k vytvoření úsudku, k analýze komplexních skutečností a k rozpoznání rozdílu mezi názorem a skutečností. Veškeré tyto schopnosti umožňují občanům účastnit se na hospodářském, společenském a kulturním dění a hrát aktivní úlohu v rámci demokratického procesu¹;

¹ Formulace vychází z definic stanovených skupinou odborníků pro mediální gramotnost a vymezených v revidované směrnici o audiovizuálních mediálních službách.

UZNÁVAJÍC, ŽE:

9. podobně jako jiné výzvy dnešního světa i pandemie COVID-19 zdůraznila potřebu spolehlivých zdrojů informací a transparentnosti ze strany on-line platforem; ukázalo se, že je naprosto nezbytné vybavit občany dovednostmi potřebnými ke zvládnutí přívalu dezinformací;
10. na internetu je dostupné obrovské množství informací – při jejich organizaci mají nezastupitelnou úlohu algoritmy, které umožňují zacílit určitý obsah, a poskytnout tak uživatelům relevantní informace podle jejich individuálních potřeb;
11. nedostatečná transparentnost a používání algoritmů bez náležitého posouzení rizik a dopadů však mohou současně vést ke zhoršení problému, který dezinformace představují, a podporovat senzacechtivost, vytváření extrémního obsahu a žurnalistiku usilující pouze o vysoké počty kliknutí (tzv. clickbait);
12. vliv algoritmů na kanály pro šíření informací a volba jejich příjemců může mít značný dopad na veřejné mínění, utvářet sociálně-politickou rétoriku a potenciálně vést k polarizaci společnosti;
13. rostoucí objem online obsahu, jehož součástí jsou nenávistné projevy, podněcování k násilí nebo nenávisti, kybernetická šikana a další nezákonný nebo škodlivý obsah, představuje pro společnost výzvu;
14. v prostředí globální ekonomiky digitálních médií založené na datech by dominantní postavení několika globálních aktérů a algoritmy používané on-line platformami mohly ohrozit pluralitu sdělovacích prostředků a rozmanitost obsahu;
15. rychlý růst a změny probíhající v mediálním ekosystému mají dopad na důvěru ve sdělovací prostředky a potenciálně rovněž vytvářejí tlak na normy uplatňované v prostředí profesionálních médií a žurnalistiky.

KONSTATUJÍC, ŽE:

16. mediální gramotnost a naše schopnost kritického náhledu na média a odpovědné interakce s nimi jsou dnes, kdy je svět zasažen pandemií COVID-19, nebývale důležité, nejen z hlediska ochrany veřejného zdraví, nýbrž i z hlediska zajištění odolnosti demokratických společností a posílení demokratické účasti;
17. je nezbytné zintenzivnit práci na zvyšování úrovně mediální gramotnosti a posilování kritického myšlení u občanů všech věkových kategorií, při současném zohlednění kulturní rozmanitosti a značných rozdílů mezi členskými státy EU, pokud jde o mediální gramotnost a digitální kompetence obecně;
18. nepřetržitý vývoj nových médií a komunikačních technologií zvyšuje poptávku po nových přístupech k mediální gramotnosti, zejména v oblasti neformálního a informálního učení;
19. je zapotřebí vyvinout nové modely celoživotního učení v oblasti mediální gramotnosti a poskytnout lidem všech věkových kategorií praktické příležitosti k osvojení dovedností potřebných k tomu, aby porozuměli nadmíru složitému prostředí mediální komunikace a dokázali se v něm orientovat, a to prostřednictvím programů přizpůsobených jednotlivým cílovým skupinám v závislosti na věku nebo kontextu;
20. je třeba, aby se v problematice mediální gramotnosti začaly angažovat i subjekty, které mají možnosti, jak oslovit občany napříč generacemi; jedná se například o kulturní instituce (knihovny, muzea a kina), jež mají přístup k příslušné infrastruktuře a v rámci společnosti se těší vysoké míře důvěry, a proto by měly být více vybízeny k posilování mediální gramotnosti prostřednictvím svých služeb a činností;
21. média, zejména pak veřejnoprávní sdělovací prostředky, jakož i profesní organizace novinářů mají ve společnosti vlivné postavení a mohly by hrát výraznější úlohu, pokud jde o propagaci, informování a zvyšování povědomí veřejnosti o významu mediální gramotnosti;

22. důležitou úlohu mohou sehrát příslušné vnitrostátní agentury a subjekty, zejména vnitrostátní orgány pro regulaci sdělovacích prostředků, a to souběžně se společnými činnostmi realizovanými v rámci skupiny evropských regulačních orgánů pro audiovizuální mediální služby (ERGA), v závislosti na vnitrostátním právním rámci, v němž působí: jejich pravomoci a postavení jim umožňují aktivně propagovat, organizovat a koordinovat iniciativy v oblasti mediální gramotnosti a zapojit jednotlivé zúčastněné subjekty, jakož i významným způsobem přispět k řešení problematiky dezinformací;
23. posilování profesionální žurnalistiky, nezávislých sdělovacích prostředků, investigativního zpravodajství a plurality sdělovacích prostředků, usnadňování přístupu občanů ke kvalitním, důvěryhodným a rozmanitým zdrojům informací a budování důvěry veřejnosti přispívá k ochraně demokracie;
24. je důležité podporovat evropské mediální odvětví v používání nově vznikajících technologií, pokud jde o tvorbu obsahu, distribuční kanály a shromažďování a analýzu dat, aby bylo možno zaujmout širší okruh uživatelů a pomoci jim získat přístup k rozmanitému kvalitnímu obsahu a aby byla podporována pluralita sdělovacích prostředků;
25. je rovněž na místě i nadále zdůrazňovat, že je zapotřebí dosáhnout vyšších standardů odpovědnosti a transparentnosti v případě on-line platforem, pokud jde o další kroky v zájmu ochrany uživatelů před nezákonným a škodlivým obsahem a před dezinformacemi, při současném respektování zásady svobody projevu;
26. význam spolupráce s veřejnými orgány na straně on-line platforem se vztahuje na různé druhy informací, jako jsou informace o algoritmech a souborech údajů, které by mohly usnadnit účinné sledování platforem s cílem řešit problémy související s dezinformacemi;

27. meziodvětvový přístup k podpoře mediální gramotnosti občanů spolu s digitálním a technologickým pokrokem v mediální oblasti a v kulturních a tvůrčích odvětvích posílí postavení uživatelů i tvůrců obsahu a zvýší kreativitu a konkurenceschopnost mediálního odvětví;
28. ke zvýšení míry mediální gramotnosti a k řešení problému dezinformací je zapotřebí systematického, strategického a komplexního přístupu ze strany všech členských států, jakož i meziodvětvové spolupráce mezi jednotlivými zúčastněnými subjekty.

VYZÝVÁ ČLENSKÉ STÁTY, ABY VE SVÝCH OBLASTECH PŮSOBNOSTI A V NÁLEŽITÉM SOULADU SE ZÁSADOU SUBSIDIARITY:

29. systematicky pracovaly na zvyšování veřejného povědomí o důležitosti mediální gramotnosti a podporovaly soustavnou práci na vytváření příslušných politik a jejich provádění;
30. podporovaly vytváření a rozvoj sítí mediální gramotnosti (vnitrostátních, regionálních, místních, tematických) s cílem zapojit příslušné zúčastněné subjekty a umožnit jim, aby spolupracovaly a realizovaly udržitelné a dlouhodobě životaschopné projekty a iniciativy zaměřené na mediální gramotnost;
31. v oblasti mediální gramotnosti vypracovaly přístup založený na celoživotním učení zaměřený na všechny generace a poskytly v tomto kontextu podporu pilotním a výzkumným projektům s cílem vytvořit nebo rozvíjet a posuzovat nové metodiky, opatření a obsah přizpůsobené konkrétním potřebám cílových skupin;
32. podporovaly tvorbu a sdílení materiálů pro výuku a odbornou přípravu v oblasti mediální gramotnosti a rozvoj systematického přístupu za účelem posílení kompetencí profesionálů v různých oborech (např. knihovníků, zaměstnanců muzeí, pracovníků s mládeží, učitelů, odborníků působících v oblasti mediální gramotnosti, novinářů), kteří tak budou moci účinněji plnit svou důležitou úlohu při rozvoji mediální gramotnosti občanů;

33. vybízely kulturní instituce, organizace občanské společnosti a profesní organizace novinářů, aby začleňovaly programy celoživotního učení v oblasti mediální gramotnosti do své činnosti, a aby podporovaly všechny typy mediálních subjektů, zejména pak veřejnoprávní sdělovací prostředky, při tvorbě a propagaci iniciativ zaměřených na mediální gramotnost, jakož i při účasti na iniciativách a projektech realizovaných jinými subjekty;
34. nadále zkoumaly možnosti podpory a posilování postavení profesionální žurnalistiky jakožto udržitelné složky globálního prostředí digitálních médií;
35. zlepšily stávající modely odborné přípravy – a v případě potřeby vytvořily nové – zaměřené na rozvoj digitálních dovedností v rámci evropských kulturních a tvůrčích odvětví s cílem podpořit efektivní využívání inovativních technologií a udržet krok s technologickým vývojem.

VYZÝVÁ KOMISI, ABY:

36. ve spolupráci s členskými státy dále posilovala a rozvíjela koncept Evropského týdne mediální gramotnosti a podporovala účast na této akci;
37. v rámci evropské observatoře digitálních médií, která má v blízké budoucnosti vzniknout, vytvořila mechanismy pro usnadnění spolupráce široké škály zúčastněných subjektů a pro dobrovolné výměny podnětů a praktických postupů v oblasti mediální gramotnosti mezi nimi;
38. navrhla další možné kroky s cílem nalézt dlouhodobá, systematická a účinná řešení problému dezinformací, a to na základě výsledků probíhajícího i budoucího komplexního výzkumu a analýzy již přijatých opatření, a náležitě přitom zohlednila mimo jiné činnost realizovanou v této oblasti skupinou evropských regulačních orgánů pro audiovizuální mediální služby, jakož i potřebnou spolupráci mezi vnitrostátními regulačními orgány;

39. v kontextu nedávno zveřejněného Akčního plánu EU pro lidská práva a demokracii na období 2020–2024 a s ohledem na přípravu nového aktu o digitálních službách, evropského akčního plánu pro demokracii a akčního plánu pro média a audiovizuální odvětví zahájila reflexi věnovanou potřebě účinnějších metod řešení problémů spojených s dezinformacemi, aniž by byla narušena ochrana základních práv, přičemž klíčovou zásadou je transparentnost a odpovědnost platforem;
40. zajistila zohlednění místních specifik a kapacit jednotlivých členských států, jakož i rozsáhlé spolupráce, jíž je zapotřebí mezi všemi příslušnými zúčastněnými stranami ve všech členských státech, a to s cílem zajistit použitelnost a účelnost potenciálních opatření a jejich efektivní a nezávislou kontrolu;
41. ve spolupráci s členskými státy vypracovala pro projekty a iniciativy v oblasti mediální gramotnosti financované z prostředků EU systematická kritéria a hodnotící postupy a aby vytvořila jednotnou srovnávací metodiku pro zprávy členských států o rozvoji mediální gramotnosti, a to v rámci budoucích pokynů obsažených v revidovaném znění směrnice o audiovizuálních mediálních službách, jež mají být zveřejněny Komisí po konzultaci s kontaktním výborem.

**VYZÝVÁ KOMISI A ČLENSKÉ STÁTY, ABY VE SVÝCH OBLASTECH PŮSOBNOSTI
A V NÁLEŽITÉM SOULADU SE ZÁSADOU SUBSIDIARITY:**

42. pokračovaly v činnosti a zintenzivnily úsilí v zájmu systematického, komplexního a meziodvětvového přístupu k rozvoji mediální gramotnosti a zvyšování povědomí o její důležitosti; úsilí, které je v tomto směru vyvíjeno na vnitrostátní úrovni, včetně financování iniciativ, by mělo být podpořeno úsilím na úrovni EU;
43. podporovaly lepší využití možností, které nabízejí fondy a programy EU, k podpoře mediálního vzdělávání a rozmanitých projektů a iniciativ v oblasti mediální gramotnosti (např. podpora sdělovacích prostředků prostřednictvím programu Kreativní Evropa, zejména nová akce na podporu sdělovacích prostředků) a aby rozvíjely další zdroje financování a vytvářely synergie mezi příslušnými programy EU;
44. zajistily, aby opatření v oblasti mediální gramotnosti zaměřená na děti a mládež – v rámci strategie pro internet lépe uzpůsobený dětem – pružně reagovala na neustále se vyvíjející digitální prostředí;
45. financovaly a podporovaly systematický a soustavný výzkum mediální gramotnosti a dopadu médií a digitálních platforem (např. systematický výzkum opatření a iniciativ v oblasti mediální gramotnosti, výzkum zaměřený na vliv nových médií a komunikačních platforem na celkové zdraví a životní styl občanů, výzkum používání algoritmů a umělé inteligence a jejich vlivu na veřejné mínění, životy lidí a používání médií, jakož i na evropské mediální a audiovizuální odvětví);
46. podporovaly audiovizuální odvětví v rozvoji kvalitního evropského obsahu a distribučních platforem při současném zohlednění hospodářského dopadu pandemie COVID-19 na audiovizuální odvětví obecně;
47. vybízely platformy a média, aby spolupracovaly na vývoji nástrojů a procesů, jež podpoří viditelnost a dohledatelnost kvalitních zpravodajských zdrojů, jakož i viditelnost a dohledatelnost kvalitního evropského audiovizuálního obsahu.

Relevantní dokumenty týkající se příslušné politiky

Evropská rada

- Závěry Evropské rady ze dne 18. října 2018 (EUCO 13/18)
- Závěry Evropské rady ze zasedání konaného ve dnech 13. a 14. prosince 2018 (EUCO 17/18)
- Závěry Evropské rady ze zasedání konaného ve dnech 21. a 22. března 2019 (EUCO 1/19)
- Závěry Evropské rady ze dne 20. června 2019 (EUCO 9/19)
- *Nová strategická agenda na období 2019–2024* (přijata Evropskou radou dne 20. června 2019)

Rada

- *Závěry Rady o evropském přístupu k mediální gramotnosti v digitálním prostředí* (Úř. věst. C 140, 6.6.2008, s. 8)
- *Závěry Rady o mediální gramotnosti v digitálním prostředí* (Úř. věst. C 301, 11.12.2009, s. 12)
- *Závěry Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě o svobodě a pluralitě sdělovacích prostředků v digitálním prostředí* (Úř. věst. C 32, 4.2.2014, s. 6)
- *Závěry Rady o evropské audiovizuální politice v digitální éře* (Úř. věst. C 433, 3.12.2014, s. 2)

- *Závěry Rady o kulturních a kreativních přesazích v zájmu stimulace inovací, hospodářské udržitelnosti a sociálního začlenění (Úř. věst. C 172, 27.5.2015, s. 13)*
- *Závěry Rady o rozvoji mediální gramotnosti a kritického myšlení prostřednictvím vzdělávání a odborné přípravy (Úř. věst. C 212, 14.6.2016, s. 5)*
- *Závěry Rady o podpoře přístupu ke kultuře s použitím digitálních prostředků se zaměřením na rozvoj publika (Úř. věst. C 425, 12.12.2017, s. 4)*
- *Doporučení Rady o klíčových kompetencích pro celoživotní učení (Úř. věst. C 189, 4.6.2018, s.1)*
- *Závěry Rady o intenzivnějším poskytování evropského obsahu v rámci digitální ekonomiky (Úř. věst. C 457, 19.12.2018, s. 2)*
- *Závěry Rady a členských států o zabezpečení svobodného a spravedlivého průběhu voleb do Evropského parlamentu (6573/1/19 REV 1, přijaté Radou pro obecné záležitosti v únoru 2019)*
- *Závěry Rady o demokracii (12836/19, přijaté Radou pro zahraniční věci v říjnu 2019)*
- *Závěry Rady o dalším úsilí za účelem posílení odolnosti a boje proti hybridním hrozbám (14972/19, přijaté Radou pro obecné záležitosti v prosinci 2019)*

Komise

Sdělení

- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – *Evropská strategie pro internet lépe uzpůsobený dětem*, COM(2012) 196 final
- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – *Strategie pro jednotný digitální trh v Evropě*, COM(2015) 192 final
- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – *On-line platformy a jednotný digitální trh. Příležitosti a výzvy pro Evropu*, COM (2016) 288 final
- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – *Boj proti nezákonnému obsahu on-line. Zvyšování odpovědnosti on-line platforem*, COM(2017) 555 final
- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – *Boj proti dezinformacím na internetu: evropský přístup*, COM(2018) 236 final

- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – *Umělá inteligence pro Evropu*, COM(2018) 237 final
- Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o *provádění sdělení „Boj proti dezinformacím na internetu: evropský přístup“*, COM(2018) 794 final

Společná sdělení Evropské komise a vysoké představitelky / vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku

- Společné sdělení Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – *Akční plán proti dezinformacím*, JOIN(2018) 36 final
- Společné sdělení Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – *Zpráva o provádění akčního plánu proti dezinformacím*, JOIN(2019) 12 final
- Společné sdělení Evropskému parlamentu a Radě – *Akční plán EU pro lidská práva a demokracii na období 2020–2024*, JOIN (2020) 5 final

Další studie a zprávy

- *Mapping of media literacy practices and actions in EU-28* (Evropská audiovizuální observatoř, 2016)
 - *Towards European Media Sovereignty. An Industrial Media Strategy to Leverage Data, Algorithms and Artificial Intelligence* (Guillaume Klossa, 2019)
 - *Report of the activities carried out to assist the European Commission in the intermediate monitoring of the Code of Practice on Disinformation* (Skupina evropských regulačních orgánů pro audiovizuální mediální služby, 2019)
 - *Implementation of the revised AVMS Directive* (Skupina evropských regulačních orgánů pro audiovizuální mediální služby, 2019)
 - *Falling behind: How social media companies are failing to combat inauthentic behaviour online* (Středisko excelence NATO pro strategickou komunikaci, 2019)
 - *Study on media literacy and online empowerment issues raised by algorithm-driven media services* (SMART 2017/0081) (RAND Europe a Open Evidence, 2019)
 - *ERGA Report on disinformation: Assessment of the implementation of the Code of Practice* (2020)
-